

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

nihr.tums.ac.ir

استفاده از هوش مصنوعی توسط سردبیران در فرآیند انتشار مجله

علی اکبری ساری

رئیس انجمن بهداشت ایران؛

رئیس مؤسسه ملی تحقیقات سلامت؛

استاد گروه مدیریت، سیاستگذاری و اقتصاد سلامت، دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی تهران؛

با تشکر از جناب آقای دکتر پیام کبیری برای کمک به تهیه اسلایدها؛

همایش سردبیران مجلات علوم پزشکی کشور

۱۸ دی ماه ۱۴۰۴

- استفاده از **AI** در فرایند پژوهش، تدوین مقالات و **انتشار مجلات**، با سرعت در حال گسترش است؛
- بسیاری از موسسات انتشاراتی و مجلات معتبر دنیا از جمله الزویر استفاده از **AI** را اجازه می‌دهند؛
- ضرورت دارد تمام مجلات و سردبیران گرامی در این زمینه **سیاست مشخص** داشته باشند؛
- بر اساس آن راهنمای نویسندگان و سایت مجله را به روز کنند؛
- حسب ضرورت برای شفاف نمودن فرایندهای استفاده از **AI**، فرم مناسب طراحی و استفاده کنند؛
- با شرکت در کارگاه و ... خود را برای استفاده از **AI** در فرایند انتشار مجله توانمند و آماده نمایند.

اصول COPE در استفاده از AI در مجلات

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

- به طور کلی استفاده از AI تقریباً در تمام مراحل انجام پژوهش، تدوین مقاله و انتشار مجله مجاز است؛
- نویسندگان می توانند در فرایند انجام پژوهش و تدوین مقاله از AI استفاده کنند؛
- سردبیران نیز می توانند در فرایند غربالگری، داوری و انتشار مجله از AI استفاده نمایند؛
- موضوع مهم **شفاف نمودن** و گزارش میزان و نحوه استفاده از AI است؛
- موضوع دیگر استفاده از AI به عنوان **کمک** به نویسندگان، داور و سردبیر است و AI نمی تواند جای انسان را بگیرد؛
- مسئولیت بررسی و تصمیم نهایی همیشه با **انسان** است.

- (۱) کمک به غربالگری
- (۲) کمک به داوری مقالات
- (۳) کمک به تصمیم در مورد پذیرش / رد مقالات
- (۴) بهبود سرعت و دقت انتشار
- (۵) کمک به ویراستاری و صفحه آرایی
- (۶) کمک به چک کردن و بهبود اخلاق نشر خصوصا عکس‌ها، نمودارها و ...
- (۷) کمک به چک نمودن و مدیریت رفرنس‌ها

اصول مشترک استفاده مجاز از AI در مقالات و مجلات

قوانین جاری **WAME، COPE، ICMJE** و ناشرانی مانند **Elsevier**:

- هوش مصنوعی **نویسنده** نیست.
- میزان و نحوه استفاده از AI باید **شفاف** اعلام شود.
- تمام موارد استفاده از هوش مصنوعی در همه ابعاد ارائه ایده، طراحی مطالعه، جمع‌آوری اطلاعات، تجزیه و تحلیل، تولید تصاویر و نمودارها، نگارش یا ویرایش متن مقاله و بایستی در **Acknowledgements** یا بخش **Methods** یا در یک بخش جداگانه مثلاً: **Use of AI tools** یا **Disclosure of AI Use**
- استفاده از هوش مصنوعی برای **ویرایش زبان انگلیسی مقالات** به شرط اظهار ایرادی ندارد.
- مسئولیت خروجی ۱۰۰ درصد با **انسان** است.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

ni

اظهار و اعلام نویسنده در استفاده از AI در مقالات

AI Contribution Declaration Form

Journal Name: _____

Manuscript Title: _____

Corresponding Author: _____

Date: _____

Declaration of AI Use

Please indicate whether Artificial Intelligence (AI) tools or software were used in the preparation of your manuscript by checking the relevant boxes below:

Area of Contribution	AI Used	Description of Use (specify tool/software, e.g., ChatGPT, Grammarly, etc.)
1. Idea/Conceptualization of the Manuscript	☐ Yes ☐ No	_____
2. Article Review / Literature Search / Summarization	☐ Yes ☐ No	_____
3. Content Generation (drafting text, paragraphs, or sections)	☐ Yes ☐ No	_____
4. Table and Figure Generation	☐ Yes ☐ No	_____
5. English Language Editing / Grammar / Style	☐ Yes ☐ No	_____

مجله اخلاق و تاریخ پزشکی ایران

فرم شفاف سازی مشارکت هوش مصنوعی

در تدوین مقالات علمی

تاریخ ارسال مقاله:/...../.....

کد مقاله:

عنوان مقاله:

نویسندگان:

اعلام استفاده از هوش مصنوعی

لطفاً مشخص کنید که آیا از ابزارها و نرم افزارهای هوش مصنوعی در آماده سازی مقاله خود استفاده کرده اید یا خیر. برای این منظور، گزینه های مربوطه را علامت بزنید:

توضیحات استفاده (از جمله ذکر نام ابزار/نرم افزار)	استفاده از هوش مصنوعی	حوزه مشارکت
	☐ بله ☐ خیر	ایده پردازی / مفهوم سازی مقاله
	☐ بله ☐ خیر	مرور مقاله / جستجوی منابع / خلاصه سازی
	☐ بله ☐ خیر	تولید محتوا (نوشتن متن، پاراگرافها یا بخشها)
	☐ بله ☐ خیر	تولید جداول و شکلها
	☐ بله ☐ خیر	ویرایش زبان انگلیسی / دستور زبان / سبک

توضیحات دیگر (در صورت وجود):

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

اصول ICMJE در استفاده مجاز از AI در مقالات و مجلات

nihr.tums.ac.ir

□ اگر از AI برای:

- تولید متن پیش نویس
- بازنویسی، تلخیص
- اصلاح زبان

استفاده شود، باید در بخش Acknowledgements به طور مشخص بیان شود که **چه ابزاری** (درچه ویرایش یا نسخه‌ای) و در **کدام قسمت** استفاده شده است.

○ نویسندگان باید نام **ابزار**، **نسخه**، و **نوع استفاده** را ذکر کنند و تأیید کنند که متن فاقد Plagiarism و Fake Reference است.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

کاربردهای AI در مدیریت مجله و کمک به سردبیر

۱. مدیریت ورودی مقالات و Editorial Screening
۲. کمک در انتخاب داور (Reviewer Recommendation)
۳. دستیاری در Peer Review ولی نه جایگزینی داور
۴. مدیریت ارتباط با نویسندگان (Author Communication)
۵. ارزیابی سلامت علمی مقاله (Research Integrity Check)
۶. ویراستاری علمی و فنی
۷. صفحه‌آرایی، ساخت Abstract Graphical، تهیه هایلایت‌ها
۸. مدیریت چرخه انتشار (Production Workflow)
۹. تحلیل عملکرد مجله (Journal Analytics)
۱۰. بازبینی اخلاق پژوهش (Ethics and Compliance)

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

مدیریت ورودی مقالات و Editorial Screening

□ بخش عمده‌ای از وقت سردبیر یا کارشناس مجله در این بخش صرف می‌شود.

○ AI می‌تواند:

- در تطبیق موضوع مقاله با پوشش حوزه موضوعی مجله کمک کند.
- ساختار مقاله دریافتی و تطابق آن با الگوی مجله را ارزیابی کند.
- کیفیت نگارش شامل Grammar و Clarity را ارزیابی کند.
- در پیدا کردن Plagiarism مقاله دریافتی کمک کند.
- در تشخیص AI Generated Manuscripts مقالات کمک کند.

کمک در انتخاب داور (Reviewer Recommendation)

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

AI در این بخش خیلی کمک کننده است:

○ استخراج کلیدواژه‌ها و تطبیق با پروفایل پژوهشگران

○ چک کردن تضاد و تعارض منافع

○ بررسی سابقه انتشار و تخصص واقعی داور (نه چیزی که خودش ادعا کرده)

○ پیشنهاد چند داور بر پایه Citation Network

○ سردبیر دیگر مجبور نیست در Google Scholar و Publons کندوکاو کند تا داور پیدا کند.

دستیار داور در Peer Review ولی نه جایگزین داور

AI نمی تواند داوری کند، اما می تواند:

- مقاله را برای داور خلاصه سازی کند.
- نکات «مبهم»، ادعاهای بدون رفرنس و تناقض ها را برای داور استخراج کند.
- در ارزیابی آمار و روش شناسی پژوهش مقاله کمک کند.
- تصاویر دست کاری شده یا داده های مشکوک را شناسایی کند.
- نهایتاً اما داور انسانی باید تصمیم بگیرد، هر چند AI می تواند مثل یک دستیار دقیق، چیزهایی را که «باید دیده شود» جلوی چشم قرار دهد.

مدیریت ارتباط با نویسندگان (Author Communication)

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

AI می تواند پیش نویس پاسخ های استاندارد تولید کند:

Decision Letters ○

Revision Requests ○

Technical Check Notifications ○

Formatting Corrections ○

○ نه به جای سردبیر ولی حداقل سردبیر را از نوشتن انواع ایمیل های تکراری نجات می دهد.

□ AI کمک می کند:

- خوانش متن مقاله (Readability) بهبود یابد.
- جریان متن نوشتار بهبود یابد.
- جملات پیچیده، ساده سازی و تسهیل شود.
- سبک رفرانس ها و منابع اعم از APA/AMA/Vancouver یکدست سازی و تصحیح شود.
- ساختار پاراگراف ها در متن مقاله، اصلاح شود.

□ نهایتاً سردبیر باید نسخه نهایی را تأیید کند، چون AI گاهی با اعتماد به نفس بالا متن غیرحقیقی ولی واقعی خوش رنگ تولید می کند.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

ویراستاری، صفحه آرایی، ساخت **Abstract Graphical**، تهیه هایلایت‌ها

□ AI می‌تواند:

- **Graphical Abstract** تولید کند.
- **Highlights** تولید کند.
- **Keyword Extraction** انجام دهد.
- و حتی قالب PDF/HTML برای **Layout** مقاله تولید کند.

□ همه این‌ها سردبیر را از کارهای **خُرَد** و **وقت‌گیر** آزاد می‌کند.

□ AI می تواند به صورت خودکار گزارش تحلیلی عملکرد مجله را استخراج و تولید کند:

- نرخ پذیرش
- زمان داوری
- حوزه‌هایی که بیشترین Citation می گیرند.
- روندهای علمی آینده را پیش بینی کند.
- مقالات بالقوه اثربخش (high-impact) را شناسایی کند.

□ این گزارش‌ها برای ارتقای مجله، گرفتن نمایه یا تمدید نمایه ضروری‌اند.

بررسی و بازبینی اخلاق در پژوهش و انتشار (Ethics and Compliance)

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

AI می تواند:

- موارد **دستبرد علمی** یا **Plagiarism** را شناسایی کند.
- تطابق با قوانین WAME، COPE، ICMJE را انجام دهد.
- موارد تعارض و تضاد منافع یا **Conflict of Interest** را بررسی و گزارش کند.
- اینکه مقاله از AI بدون **Disclosure** استفاده کرده یا خیر را گزارش دهد.

□ **سردبیر** پس از بررسی **حکم نهایی** را صادر می کند.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

AI Detectors

- **iThenticate** 2.0 (Elsevier / CrossRef)
- **Turnitin AI** Detection
- gptzero.me
- originality.ai
- copyleaks.com
- sapling.ai
- scispace.com
-

روند تشخیص متون تولیدشده توسط AI در مقالات

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

□ هیچ ابزار AI-detection **به تنهایی** سند محکومیت نیست. نه از نظر اخلاقی و نه علمی.

□ برای مجلات حرفه‌ای، روند صحیح این است:

○ Screening اولیه با Turnitin / GPTZero / Originality.ai

○ Cross-check توسط داور یا ویراستار

○ بررسی سبک نوشتار، تناقض داده‌ها و References

□ **درخواست** از نویسنده برای:

○ ارائه نسخه اولیه Draft

○ ارائه کد/داده

○ یا توضیح درباره تولید متن

□ سپس تشخیص نهایی براساس **ترکیب نتیجه ابزار + ارزیابی انسانی** گرفته می‌شود.

- AI **سردبیر مجله** نیست.
- اما می‌تواند بهترین **دستیار**، **تحلیل‌گر**، و **نگهبان اخلاق** در **انتشار** برای مجله باشد.
- مدیریت مجلات علمی بدون AI در سال‌های آینده تقریباً غیرممکن خواهد شد؛ نه به خاطر کمبود انسان، بلکه به خاطر افزایش حجم مقالات، سرعت نشر، و پیچیدگی قلب‌های علمی.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

استفاده هوشمندانه از AI لکن چنان نشود که ...

- مقاله را AI می نویسد،
- سپس یک AI دیگر آن را داوری می کند،
- شاید هم خود سردبیر هم بدش نمی آید با کمک AI تصمیم نهایی را بگیرد یا حداقل در غربالگری اولیه برای رد سریع از آن استفاده کند.
- در نهایت مقاله منتشر می شود و می رسد به دست خواننده، و خواننده هم در کمال آرامش به جای اینکه متن کامل مقاله را بخواند، از یک AI دیگر می خواهد آن را برایش خلاصه کند!

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

سپاسی از توجه شما